

SOSYAL ÇALI MA VE ÇOCU UN Y L K HAL

Social Work and Child Well-Being

smet Galip YOLCUO LU- Sosyal Çalı macı

SHÇEK stanbul Atatürk Kız Yeti tirme Yurdu Müdürü

H.Ü. Sosyal Hizmet Anabilimdalı Doktora Ö rencisi

ÖZET

Çocu un iyilik haline ula ılması, onun ihmalden kötü muameleden uzak ve tam güven içerisinde bulunması anlamına gelmektedir. Bu durum, çocu un temel gereksinimleri olan, gerekti i eilde beslenme, desteklenme ve te vik edilme, cesaretlendirme ve uygun bir sosyal çevrede büyüme ve geli mesinin olanaklı hale getirilmesini gerektirir. Geli mi ülkelerde ebeveynlerin yeterince iyi anababalık yapabilmeleri için çocuk refahı hizmetleri sunan kurumlar tarafından desteklenmesi, çocukların optimal geli im olanaklarına sahip olabilmeleri, duygusal doyum sa layabilmeleri ve sa lıklı, ba ımsız bireyler olarak ya ayabilmeleri için neredeyse limitsiz, sınırsız sayılabilecek gereksinim-temelli düzenlemeler bulunmaktadır. A a ıdaki çalı mada, çocukların iyilik halinin desteklenmesi, sa lıklı bireyler olarak büyüyebilmeleri, ya am kalitelerinin arttırılması için sa lanabilecek kaynaklar, zorluklarla ba edebilmeleri konularında sosyal çalı macının ne tür çalı malar yapabilece i konuları de erlendirilmektedir.

Anahtar Sözcükler: *Çocu un iyilik hali, sosyal çalı ma, sosyal çalı macı.*

ABSTRACT

Achieving child well-being means that a child is safe from child neglect. This requires that a child's needs are met and that the child be able to grow and develop in an environment that provides consistent nurture, support, and stimulation. In the developed countries nearby there are'nt any limits to what child welfare services can provide, the system should promote standards of good enough parenting that will, provide a child with the developmental opportunities and emotional nurtutance needed to grow into an adult who can live as independently as possible. In this study; social support cosept that is important fort he life quality and well-being of children; resources of support and the types of social work that types of work that could be done by social workers in coping with disease have been evaluated.

Key Words: *Child Well-being, social work, social worker*

G R

Ortaça Avrupa'sında insanın geli im evreleri arasında 'çocuklu un', özel olarak korunması gereken bir dönem oldu u dü ünçesi henüz ortaya çıkmamı tı. Çocuklar, gündelik ya amda küçük birer yeti kin olarak yer alırlardı. 17. ve 18. yüzyıllar Avrupa'sında Aydınlanma döneminin etkileri ve Endüstri Devrimiyle birlikte ortaya çıkan burjuva sınıfının öncülük

etmesiyle, modern çocukluk anlayışı geli meye ba lamı tır. Bir yandan ulus devletlerin ortaya çıkışı, bir yandan da teknoloji ve bilimdeki geli melerin etkisiyle, 'çocukluk' döneminin ayrı bir geli im dönemi ve sosyal kategori oldu u kabul görmeye ba lamı tır. Yeni çocukluk anlayışının tüm toplumsal kesimlere yaygınlaşmasında, çocu un korunması konusunda ailenin yanı sıra devletin de sorumlulukları oldu u anlayışı etkili olmu tur. Bu yöndeki sosyal politikalar, çocukların korunması konusunda birçok evrensel oluma öncülük etmiştir. Hümanist çocukluk anlayışını içeren Avrupa kökenli akım, çocukların refahı konusunda devletin sorumluluk almasını etkilemiştir. 19. yüzyılda devletin, çocukların bir koruyucusu olarak yasa yapma hakkı oldu u düşünce, yeni ve radikal bir fikir olarak ortaya çıkmıştır (Postman, 1995: 75).

Yirminci yüzyıl 'çocuk sorunu'nun a ırlıkla tartışıldı ı bir dönem olarak, çocuklarla ilgili tüm dünya ölçe inde en önemli belge olan Çocuk Hakları Sözleşmesi (ÇHS)'nin ortaya çıkmasına zemin hazırlayarak çok önemli bir i lev görmü tür. Sözleşme; çocu un ya atılması, korunması, geli imi bakımından 'aile', öncelikli kurum olarak ele alınmıştır. Çocukların, ailelerinden ayrılmasından mümkün oldu unca kaçınılmalıdır. Sözleşmenin 5. maddesinde, ana-baba sorumlulukları ve çocu un aileden kopartılmadan, aile içerisinde desteklenmesinin önemine vurgu yapılmaktadır. Ailenin gereksinimlerini kar ılamak, ebeveynlik becerilerinin geli tirilmesini sa lamak, onların haklarını göz ardı etmeksizin iyi birer ana-baba olduklarını kabul etmek ve kapasitelerini güçlendirmek, ÇHS gere ince devletin görevleri arasındadır.

Ancak 21. Yüzyılın ilk çeyre inde, dünya ölçe inde insanların bir kısmı refah içerisinde ya arken, büyük bir bölümünün ise açlık ve sefaletle iç içe ya amakta oldu u görülmektedir (enses, 2001: 13). Modern dünyanın globale me rüzgarları, bir taraftan geli mi ülkelerin bireylerine daha fazla refah ve zenginlik vaad ederken, yoksul ve az geli mi ülkelerin insanların payına bol miktarda açlık ve yoksunluk dü mektedir. Dünyada yoksul ülkelerde var olan bu sosyoekonomik sorunlardan, en çok çocuklar olumsuz etkilenmekte, birçok ailede çocukların temel gereksinimleri kar ılanamamaktadır. Bunun bir nedeni küresel ekonomik geli melerin bazı ülkeleri daha da fazla yoksulla tırması, bir di er nedeni de azgeli mi ülkelerdeki sosyal politikalar ve kamusal hizmetlerin, ailelerin içinde bulundu u sosyoekonomik yoksunlukları gidermede yetersiz kalmasıdır.

Ülkemizde 1980 sonrası uygulamaya konulan liberal politikalar, aslında yapısal de i im açısından liberalizm ve piyasa ekonomisine geçiş hamleleri ba latılmıştır. Günümüzde de sürdürülmeye çalışılan ekonomik ve sosyal politikalarla var olan olumsuzlukları, gelir da ılımı bozukluğu ve yoksullu u daha da derinle tirmi tir. Ki i ba ına gelir düzeyinin dü ük

oldu u bir ekonomik yapıda, gelir da ılımının da bu derece bozuk olması yoksullu un yaygınla ması sorununu da beraberinde getirmi tir. Günümüz dünyasının yo un ekonomik sorunları ve karma ıklı ı içinde, Türkiye’de görevlerini yerine getiremeyen aile sayısı artmı tır. Dolayısıyla üyelerinin sosyal, duygusal, fiziksel ve e itsel gereksinimlerini aile içinde kar ılayamayan ailelerin, sorunlarının çözülmesi için bir takım toplumsal hizmetlere olan gereksinimi de daha fazla önem göstermektedir. Bu tür aileler, çe itli yönlerden desteklenmeye, bazı mesleki yöntem ve tekniklerin uygulanması yoluyla profesyonel yardıma ihtiyaç duymaktadırlar. Ailenin düzenli bir biçimde geli mesi ve varlı ını devam ettirmesi, sorunlarının çözülmesi amacını güden çalı malarla; çocukların refahına etki eden her husus, aynı zamanda çocu un üyesi bulundu u bütün grupların, ailenin ve toplumun refahıyla ba lantılı olarak, sosyal çalı manın “aile ve çocuk refahı” alanını olu turmaktadır.

Türkiye’de, 1994 ve arkasından 2000-2001 yıllarında ya anan ekonomik krizlerle sosyal sorunların artması nedeniyle sosyal durum olumsuz bir görünüm sergilemektedir. sızlık oranı, küresel krizlerin ekonomiye yansımalarının bir sonucu olarak yüzde 10'lara yükselmiş , bu oran stanbul gibi metropollerde % 14.0'lere kadar çıkmaktadır. Sosyal güvenlik ve sosyal yardım sistemi, yoksul kesimleri korumakta yetersiz kalmaktadır (DPT, 2000).

Ülkemizde 1960'lı yıllarda toplam nüfusun % 26'sı kentlerde ya arken, 2004 yılında nüfusun % 60.3'ü kentlerde ya amaktadır (TÜ K, 2006). Son kırk yılda, toplam nüfusumuzun % 34'lük kesiminin kırdan kente göç etmi olmasının, ne kadar önemli sosyal, ekonomik ve kültürel sorunlar do urdu u gözler önündedir. Yılların birikimi olan bu süreç, 21. yüzyıl Türkiye'sinin sosyal sorunlarını olu turmakta ve tüm gündemi i gal etmektedir.

Son on yıllık dönemlerde ülkemizde meydana gelen hızlı toplumsal de imeler, toplumun kendisi ve kurumlarında meydana gelen de i me olarak tüm toplumsal sistemlere ve bireylerin günlük ya amalarına olumlu-olumsuz etkile imleriyle, birçok yönleriyle nüfuz etmektedir. Toplumsal de i me, geli meye çok istekli ve bir o kadar da a ır aksak yol alan ülkemiz sosyal sistemini alt-üst etmektedir. Sosyal politikadaki zayıflıklar nedeniyle, de i meyi yönetmek ve sa lıklı bir zemine oturtmak misyonuyla ortaya çıkmış bir meslek olan 'sosyal çalı ma', ülkemizde bu de i mi sa lıklı hale getirebilmek ve müracaatçılarını güçlendirmekten uzak güçsüz ve yetersiz bir görünümde dir.

Bu hızlı toplumsal de i me dinami inden en fazla etkilenen kurum 'aile'dir. Ailenin tam kesin bir tanımı üzerinde uzla ma olmamasına kar ın, Birle mi Milletlerce benimsenen tanımı u ekildedir: “aile, toplumdaki en temel birim olarak çok önemli sosyo-ekonomik fonksiyonları bulunan, toplumdaki önemli de i melere ra men üyeleri için (özellikle çocuklar) duygusal, finansal ve maddi destek sa layan, aynı zamanda kültürel de erlerin korunması ve aktarılması için de hayati öneme sahip olan bir kurumdur. Ayrıca aile, üyelerine e itim, bakım, yeti tirme ve destek vererek geli me için nitelikli insan kayna ı yaratmada çok önemli

bir rol oynamaktadır“ (Birle mi Milletler, 1998). Toplumsal yapıda meydana gelen bu temel de i meler, aile kurumunun da yeniden ekillenmesine, yeniden örgütlenmesine, olumsuzluklardan direkt olarak etkilenmesine neden olmaktadır. Yazılı basının üçüncü sayfa haberlerine bakıldı nda, toplum ve bireyler arasındaki olumlu ya da olumsuz kar ılıklı etkile imlerin tampon mekanizması olan ‘aile’ kurumu açısından, olumsuz sonuçların daha fazla meydana çıkt ını söylemek yanlı olmayacaktır. Nitekim, ülkemizdeki bo anma oranları 2000’li yıllardan sonra üç kat artmı olup yılda ortalama 93.000 bo anma vakası (nvi.gov.tr). ya anmaktadır. Bu aile parçalanmaları yüz binlerle ifade edilebilecek çocuk nüfusunu tehdit etmektedir.

Sosyal çalı manın bilgi temelinin ekillendi i ekolojik sistem teorisine göre, nshan, bio-psiko-sosyal boyutu olan kültürel bir varlıktır. Davranı larıyla çevresini etkiledi i gibi aynı zamanda içinde bulundu u çevresel sistemlerden de etkilenir (Ashman ve Hull, 1999: 15). Bireyin davranı ı, biyolojik, psikolojik ve sosyal geli imi, ya adı ı sosyal çevre içerisinde meydana gelen etkile imlerin yönüne göre de i mektedir. Bu toplumsal dinami in, olumsuz yansımaları olarak sosyal çalı manın sahasına dü en risk altındaki çocuklar olgusu yukarıda sözü edilen de i imin önemli bir sosyal sorun do urgusu olarak kendini göstermektedir.

Türkiye’de Çocu un Durumu

Türkiye’nin 0-18 ya arası çocuk nüfusu 26 milyon. Yıllık do um sayısı 1 milyon 400 bindir. Yıllık ortalama nüfus artı hız ı 1.9’dur. Nüfus kaydı olmayan 0-4 ya altı çocuk yüzdesi 26.6. Bebek ölüm oranı binde 37’dir. Koruyucu ailelerle ya ayan çocukların oranı yüzde 1’dir. Türkiye nüfusunun yüzde 36’sı yoksuldur ve bu oranın yüzde 17.5’i yoksulluk sınırının altındadır. Kimsesiz çocuk sayısı 800 bin civarında oldu u tahmin edilmektedir. Bebek ölümleri ehirlerde yüzde 23.3; nüfusu binin altında olan yerle im yerlerinde bu oran %49.5’dir. Bebek ölüm hız ı açısından bölgesel farklılıklar a ılamamı tır. Hiç a ı olmayan çocuk oranı yüzde 4’tür. Türkiye’de her üç çocuktan biri sa ılıklı beslenemedi i için geli me ve büyüme bozuklu u içinde büyümektedir. Okul öncesi e itim kurumlarına devam eden çocuk oranı yüzde 8.8’dir. 7-13 ya arası okula kayıt olmayan kız yüzdesi 31.9’dur. 7-13 ya arası okula kayıtlı olmayan erkek çocuk yüzdesi 21.2’dir. Türkiye’de her 5 çocuktan 1’i çalı maktadır.

Modern çocukluk anlayı ına göre, çocukların bakımı ve yeti tirilmesi salt ana-babanın görevi olmayıp çocu un korunmasında ailenin yanında toplumun da sorumlulu u bulunmaktadır. Sosyal devlet anlayı ının geli ti i 20. yüzyılda çocu un korunması konusunda kamunun rolü daha iyi anla ılmı durumdadır (Karata , 2001).

Çocuk Hakları Sözle mesi’ne göre, taraf ülkeler tüm çocukların ya am kalitesinin artırılması, çocuklarla ilgili bilgilerin kayıt altına alınması, özellikle risk altında ya ayan çocuk sayısının belirlenmesi, çocuklarla ilgili i ve i lemlerin denetlenmesi, ailelere ve tüm çocuklara yönelik

asgari gereksinimlerinin kar ılanması konusunda yükümlülüklerinin yerine getirmek durumundadır.

Ancak sosyal kayıtları da ekonomisi gibi kayıt d ı ı olan ¼lkemizde, yoksulluk riski altında olumsuz ko ullarda ya amını sürdürmek zorunda kalan, ebeveyn bakımından yoksun olan milyonlarca çocu unu bulundu u da bilinen bir gerçektir.

Çocu un yıllık Hali

'Çocu un iyilik hali', geli mi toplum olmanın kriterlerinden biri olarak, tüm çocukları kapsaması gereken, 'modern çocukluk paradigması' açısından da ula ılması hedeflenen bir olgudur. Çocukların iyilik halini tehdit eden en önemli sorun yoksulluktur. Yoksullu un toplumların gelece iyle ilgili en önemli etkisi, yoksullu un çocuklar üzerindeki olumsuz etkileridir. Çocuklar, yoksulluktan direkt olarak ve dolaylı olarak iki ekilde etkilenirler. Direkt olarak, gıda kalitesinde dü me, konut, sa lık-bakım e itim ve ula ım olanaklarının eksikli i eklinde; dolaylı yönden ise olumsuz ko ullarla daha fazla ba edecek gücü kalmayarak ekonomik durumları bozulan, dü ük ve yetersiz gelirli ebeveynleri vasıtasıyla etkilenmektedirler (Fraser, 2006: 54).

Tüm dünya toplumlarında çocuklarla ilgili esas sorun; ihmal ya da istismara u rayan ancak sınırsız masumiyetleriyle bunları hiçbir ekilde hak etmeyen çocuklar sorunsalıdır. Tüm çocukların ihmal ve istismardan korunmasında "birincil koruma", çocuklara yönelik koruma programları geli tirilmesini gerektirmektedir. Bu programlar, tüm çocukların ve ailelerinin içinde buldukları ko ulları iyile tirme, ya am kalitesini artırma, sosyal risklerin olu masını önleme amacını ta ımaktadır. Bu amaca ula mak için çocuk koruma politikalarının olu turulması, e itim düzeyinin yükseltilmesi, kamu sa lı ı programlarının geli tirilmesi, i sizlik oranının dü ürülmesi ve ulusal gelirin artırılması zorunludur. Önceki yıllarda sosyal koruma harcamalarının GSMH içindeki payı % 17 seviyesinde olan Yunanistan'da 1998 yılında bu oran % 24'e yükselmiştir (Bu ra ve Keyder, 2006: 67). E itim, sa lık, sosyal güvenlik, sosyal yardım, konut alanındaki sosyal harcamaların GSMH içindeki payı Türkiye'de % 19 iken, Yunanistan'da % 35, sveç'te % 53.2 ve A.B.D'de ise % 53.8'dir (World Bank, 2000). Görüldü ü üzere, ¼lkemizde sosyal alana ayrılan payın halen dü ük ve yetersiz olması, ne yazık ki halen sosyal sorunları tetiklemeye devam etmektedir.

Korunması Gereken Çocuklar Olgusu

Korunması gereken çocuklar sorunu her toplumun kendine özgü sosyal ve ekonomik ortamın, ¼lkedeki mevcut politika uygulamalarının sonucu olan bir sosyal sorun olarak gündeme gelmektedir. ¼lkemizde özellikle kırdan kente a ır ı göç sonucu ortaya çıkan plansız kentleşme ve kentte nüfus y ılmasının sonucu ortaya çıkan kentsel ortamdaki i sizlik, ailelerdeki sosyal sorunların, aile parçalanmalarının (family break-out) ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır. Büyük kentlerimizde gördü ümüz, sokaklarda çalı an, mendil satmak için çırpınan, dilencilik yapan, trafik ı ıklarında canhıra bir ekilde araçların

camlarını silmeye çalı an, onu yeti tirme sorumlulu u bulunan büyükleri tarafından hırsızlık yaptırılmaya gönderilen çocukların hepsi korunma ihtiyacı olan çocuk siluetleridir. En geni anlamıyla 'korunması gereken çocuk'; "temel bakımı, yeti tirilmesi, esirgenmesi ve gözetilmesindeki yetersizlik ve aksama nedeniyle sosyal, fiziksel, ruhsal ve ahlâki yönden sa lıklı bir yeti kin olmasının önünde çe itli engeller bulunan çocuk"tur (Ko ar, 1992: 42).

Modern çocukluk anlayı ı 17. ve 18. yüzyıllar Avrupa'sında Aydınlanma döneminin etkileri ve Endüstri Devrimiyle birlikte ortaya çıkan burjuva sınıfının öncülük etmesiyle, geli meye ba lamı tır. Bu yöndeki sosyal politikalar, çocukların korunması konusunda birçok evrensel olu uma öncülük etmi tir. Hümanist çocukluk anlayı ını içeren Avrupa kökenli akım, çocukların refahı konusunda devletin sorumluluk almasını etkilemi tir (Postman, 1995: 13).

Sosyal çalı ma biliminin temellendi i ekolojik sistem kuramının sundu u yakla ım açısından, 'korunması gereken çocuklar' sorununu açıklayabilecek bir çerçe ve u ekilde olu turulabilir: ülkemizde hüküm süren korunması gereken çocuklar sorunu, toplumsal de i me, sosyoekonomik de i meler, göç, kentle me, i sizlik ve yoksulluk gibi toplumsal de i meye yol açan yapısal etmenlerle ailelerin durumu ve özelliklerinin (aile yapısı ve i levleri vb.) etkile iminin bir ürünüdür. Toplumsal de i me, göç, kentle me, i sizlik, ve yoksulluk gibi faktörler hem aileleri etkilemekte hem de onlardan etkilenmektedir. Ailelerin özelliklerinden bir bölümü göç etme, i siz ya da yoksul olma bir bölümü de ailenin i levsellili ini kaybetmesi, geni aile deste i ve sosyal destekten yoksul olması gibi de i kenlerdir.

SONUÇ

Sonuç olarak, Çocuklarla ilgili tüm dünya ölçe inde en önemli belge olan Çocuk Hakları Sözleşmesi (ÇHS)'ne göre; ihtiyaç duyan ailelerin gereksinimlerini kar ılamak, ebeveynlik becerilerinin geli tirilmesini sa lamak, onların haklarını göz ardı etmeksizin iyi birer ana-baba olduklarını kabul etmek ve kapasitelerini güçlendirmek, devletin görevleri arasındadır. Ailenin, problemlerini çözebilmesi, ailedeki ileti imin iyi olması, aile üyelerinin rollerini yerine getirmeleri, tüm aile sisteminin genel fonksiyonlarını yerine getirmesi de aynı ekilde hem aile üyeleri için hem de çocu un iyilik halinin devamı için olmazsa olmaz gereksinimler anlamına gelmektedir. ÇHS'nin 3. madde 1. bendine göre; "çocu u ilgilendiren bütün faaliyetlerde, çocu un yararı temel dü üncedir". Sözleşmede, her çocu un bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlâksal toplumsal geli mesini sa layacak yeterli bir hayat seviyesine hakkı oldu u kabul edilmektedir (27/1). Tüm çocukların iyilik halinin devamının sa lanmasını savunan ÇHS, Türkiye tarafından 1990 yılında kabul edilmi , 27 Ocak 1995 tarih, 22184 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 4058 sayılı kanunla onaylanarak ulusal hukuki bir belge haline gelmi tir. Ancak sosyal politika düzenlemeleri, ÇHS'nin tüm çocukların iyilik halini desteklemeye yarayacak enstrumanları içermekten yoksundur. Mesleki bilgi birikimi, mesleki etik çerçevesinde ve güçlü olması gereken bu düzenlemelerle çocuklar ve ailelerin

ya amlarına müdahil olan sosyal çalı ma disiplini sorunu kavrayacak, çözebilecek güce kendisi henüz ula tırlamamı tır. Buradan, sosyal politika üzerinde risk altında ya ayan nüfusu gruplarına yönelik bir toplumsal baskının ve talebin olu turulması gerekti i ortaya çıkmaktadır. Dezavantajlı nüfus gruplarını kollamak iddiasıyla ortaya çıkmı olan“sosyal politika”, bir ülkede ya ayan tüm bireyler için, bakıma ve korunmaya gereksinimi olan nüfus grupları için koruyucu, güçlendirici, sosyal adaleti ve e itli i sa layıcı hizmetlerin bütünü olarak tanımlanabilir. Sosyal politika, sosyal refah sistemlerinin olu turulması, kapsamlı sosyal hizmetlerin sunulması ve bu yolla sosyal sorunların önlenmesiyle gerçek anlamını bulabilmektedir.

Küreselle me rüzgarlarının güçlü etkisiyle tüm dünya ölçe inde oldu u gibi ülkemizde de sosyal devletin, sosyal güvenlik kurumları, devletin ücretsiz sundu u sosyal hizmetler vb. dezavantajlı bireylerine yönelik olarak kazanımları giderek yok olmakta, ekonominin ulus-devletler tarafından yönetilmesi ve yönlendirilmesi giderek daha imkansız hale gelmektedir. Ülke ekonomilerinin yönetimi çok uluslu irketlere geçerek el de i tirmekte, küçülen devlet yapısında da sosyal hizmetlerin ihmal edilmesi ve yetersiz sunumu riski gündeme gelmektedir. Bu durum, özellikle yoksulluk ve yoksunluklar içerisinde ya amlarını sürdürmeye çalı an çocuklar ve ailelerin daha güç ko ullara hazırlıklı olması gerekti i gerçe ini gündeme ta ıtmaktadır. Aile ve çocuklara yönelik sosyal politikadaki mevcut durumda bile önemli yetersizlikler içeren bu negatif de i imler, çocuklar ve ailelere yönelik sosyal hizmet olanaklarının azaltılmasına ve dolayısıyla çocukların sa lıklı ve fonksiyonel bireyler olarak yeti ebilmelerinin önünde ciddi engeller olu masına neden olmaktadır. Bu ekilde daha da yoksulla an ve destekten yoksun kalan ailelerde, çözümler hızlanmaktadır. Örne in, 2000 yılında stanbul'da 6.546 bo anma meydana gelmi iken 2006 yılında bu rakam yıllık ortalama 19.000'e ula mı tır. Görülece i üzere sorun, ekonomik politikaları ekillendiren insiyatiflerden kaynaklanmaktadır. Sosyal sorunların gerekti i biçimde ayrıntılı ve 'çözüm odaklı' bir yöntemle ele alınamaması, ailelerin ve dolayısıyla çocuklarının yoksunluklar içerisinde bir ya am sürmeye çalı masına yol açmaktadır.

Devletin e itim, sosyal güvenlik, i sizlik politikaları ve çocukların içinde yeti tikleri ailelerin konumu, en ba ta beslenme-barınma ve e itim olanakları, e itim kalitesi, e itim görme süresi gibi faktörler üzerindeki etkileri aracılı ıyla, yoksullu un derecesi ve belki daha da önemlisi, nesilden nesile geçerek sürekli hale gelmesi üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır.

Ülkemizde uygulanan sosyal politikalarda, henüz ça da anlamda çocuk yardımından, sosyal yardımlardan, ailelere yönelik do rudan gelir aktarımından yani ailenin bütünlü ünü ve iyilik halini hedefleyen plan, program, proje ve hizmetlerden söz etmek olanaklı de ildir. Korunması gereken çocuklar sorununu çözmeye yönelen hizmetleri ve çocuk koruma

sistemini de erlendirebilmek için, öncelikle sorunu ele tirel ve bütüncül bir bakı açısı ile ayrıntılı bir ekilde ele almayı gerektirmektedir.

Geli mekte olan ülke statüsünde bulunan Türkiye’de uzun yıllardır toplum-temelli (koruyucu aile bakımı vb.) çocuk hizmetleri bir türlü geli tirilememi tir. Çocu un korunmasında ‘kurum bakımı’ uygulaması her zaman ilk seçenek olarak görülmü tür. Oysa, Yörüko lu (vd., 1968)’nin, yuva çocukları üzerine yaptıkları bir ara tırmada; yuvalarda fiziksel bakımın yeterince sa lanmasına ra men, anne ya da anne yerini alacak bir ki inin olmayı ı sonucu, çocukların beden ve ruh geli imlerinin geride kaldı ı gözlemlenmi tir. Bu nedenle, korunmaya muhtaç çocuklara yönelik kurum bakımı uygulamasını sürdürmek, çocu un iyilik halini sa lamaya yönelik bir müdahale de ildir. Özellikle 0-6 ya arası çocuklarda telafisi olanaksız travmalar yarattı ı ara tırma sonuçlarıyla belirlenen çocukların, hiçbir ekilde kurum bakımına alınmadan, toplum-temelli uygulamalarla koruyucu ailelerin yanına, kendi aile-akrabası yanına ev ortamına yerle tirilmelidir. Ailelerdeki en önemli sorunun yoksulluk oldu u bilinmektedir.

Yoksulluk, ülkemizde halen çok önemli bir risk faktörü olarak rol oynamakta olup Türk- ’in uzun zamandır aylık olarak gerçeikle tirdi i hesaplamalara göre 2007 yılı itibariyle dört ki ilik bir ailenin açlık sınırı 619 TL, yoksulluk sınırı 1.650 TL’dir. (Türk , 2008), olarak hesaplanmasına kar ın nüfusun neredeyse yarısının bu gelir rakamlarına ula amadı ı tahmin edilmektedir.

SHÇEK 2007 Yılı De erlendirme Raporu incelendi inde, 2000 yılında 2.500 çocu a sosyal yardım deste i sunularak aile yanında kalmakta iken, 2007 itibariyle bu sayının 25.000 çocu a yakla tı ı ve çocuk ba ına aylık ödemenin 70 YTL’den 200 YTL’yi geçen rakamlara ula tırıldı ı göze çarpmaktadır. Ancak tüm çocukların iyilik haline ula mak, sadece kurumlara çocuklarını yerle tirmek için müracaat eden ailelerle sınırlı kalmamalıdır. Yoksulluk vb. riskler altında ya ayan milyonlarla ifade edilebilecek çocuk nüfusu gereksinimlerinin kar ılanmasını beklemektedir.

Her ülkenin kendi çocuklarıyla ilgili ula mayı hayal etti i en nihai hedef: tüm çocukların “iyilik haline ula abilmek” ve çocukların optimal geli melerine zemin hazırlayacak olanakları onların ayaklarının altına sermektir. Çocu un iyilik hali, ihmal ve istismardan uzak ve tam güvende oldu u bir haldir. Bu ba lamda da çocukların iyilik halini hedefleyen gereksinim-temelli hizmetler geli tirilerek, kamu ve özel alandaki sosyal çalı ma uygulamalarının etkin bir ekilde entegre oldu u yeniden yapılandırılmı bir “çocuk koruma” çerçevesi, öncelikli bir politika ve acil eylem olarak bir an önce olu turulmalıdır.

KAYNAKÇA

Acar, B. Yüksel ve Acar H. (2002). "Sistem Kuramı- Ekolojik Sistem Kuramı ve Sosyal Hizmet: Temel Kavramlar ve Farklılıklar". Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi, H.Ü. SHYO Yayını, Cilt:13, Sayı!, 2002: 29-35.

Aile ve Çocuk Özel ihtisas Komisyonu Raporu (2001). DPT, Ankara.

Ashman, Kirst K. ve Hull, G. H (1999). "Understanding Generalist Practice". Chicago:Nelson Hall Publisher,

Barker, R. L. (2004). "The Social Work Dictionary". Silver Spring, Md: NASW Press.

BM Çocuk Haklarına Dair Sözle me, Ulusal İlk Rapor, Ankara, 1999.

Child Wel-Being, Child Poverty and Child Policy in Modern Nations (2001). (Eds.) K. Vlemincky and T. M. Smeeding. The Policy Press.

Cunningham, H. (2005). "Children and Childhood in Western Society Since 1500". Pearson, Great Britain.

Çocuk Haklarına Dair Sözle me. (1997). T.C. Ba bakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Yayını, Ankara.

Çocuk Koruma Kanunu. 5395 Sayılı Kanun. 03.07.2005.

DPT (2001). "Sekizinci Be Yıllık Kalkınma Planı Aile Özel ihtisas Komisyonu Raporu".

Elkind, D. Childrearing and Education in A Changing World. Çev: Emine G. Kapıcı. De i en Dünyada Çocuk Yeti tirme ve E itim. Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Ara tırma ve Uygulama Merkezi Yayınları. Ankara, 2001, Yayın No:9.

Fass, P. S. (2003). Children and Globalization. *Journal of History*. 36 (4), 963-977. Çeviren: Nihal Ahio lu, Ankara Üniversitesi E itim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 2004, cilt: 37, sayı: 1, ss. 141-155.

Fraser, W. M. (1997). "Risk and Resilience in Childhood an Ecological Perspective". Nasw Press, Washington.

Fraser, Mark W., Jeffrey M. Jenson (Edit.). (2006). "Social Policy for Children ve Families: A Risk And Resilience Perspective". Sage Publications, California.

Holland, S. (2004). "Child and Family Assesstment in Social Work Practice". Sage Publicatons

- Holman, A. M. (1983). "Family Assessment: Tools For Understanding and Intervention". Beverly Hills, Ca: Sage.
- Karata , K. (2001). "Toplumsal De ğ i me ve Aile". Toplum ve Sosyal Hizmet" Cilt:12, Sayı:2.
- Kongar, E. "Toplumsal De ğ i me Kuramları ve Türkiye Gerçe ğ i". Remzi Kitabevi, 1981.
- Little, M (1997). "The Re-Focussing of Children's Service". N. Parton (Ed.), Child Protection and Family Support. London: Routledge. (pp. 25-38).
- Loman L. A. ve Siegel, L. (2004). "An Evaluation of The Minnesota SDM Family Risk Assessment". St. Louis, Missouri.
- Maluccio, A. N., Pine, B. A. ve Tracy, E. M. (2002). "Social Work Practice with Families and Children". Columbia University Press, New York.
- Postman, N. (1995). *Çocuklu un Yokolu u*. (Çev.) K. nal. Ankara: mge Kitabevi.
- Ridge, T. (2003). "Childhood Poverty and Social Exclusion. From A Child's Perspective". The Policy Pres.
- Robin, M. (1991). "The Social Construction of Child Abuse and False Allegations". Bridgehampton, New York: The Haworth Press.
- Strand, V. C. (1995). "Single Parents". Encyclopedia of Social Work (Vol. 3, pp. 2157-2164). Washington DC: Nasw Press.
- enses, F. (2001). "Küreselle menin Öteki Yüzü: Yoksulluk" leti im Yayınlar, st. Türkiye'de Çocu un Durumu. (1989). DPT Yayını, Ankara.
- Türkiye statistik Kurumu nternet Portalı, 2008.
- Türkiye statistik Kurumu nternet Portalı, 2008.
- Türkiye Nüfus ve Vatanda lık daresi nternet Portalı, 2008.
- U.S. Department of Health and Human Services (2008). Administration for Children&Families (acf.hhs.gov) Web Sitesi.
- Viviana, A. Z. (1985). "Pricing The Priceles Child: The Changing Social Value of Children". Newyork,
- Yörüko lu, A. vd. (1968). "Yuva Çocuklarında Ruh ve Beden Geli mesi Özellikleri". Çocuk Sa lı ı ve Hastalıkları Dergisi. Ankara:11, 2-3, ss. 70-78.
- Künye: Yolcuo lu, smet Galip. (2009). "Çocu un yıllık Hali ve Sosyal Hizmet". Toplum ve Sosyal Hizmet, Cilt: 19, Sayı: 2.**